

Para Politikası Kurulu Toplantı Özeti

30 Haziran 2022, Sayı: 2022-30

Toplantı Tarihi: 23 Haziran 2022

Enflasyon Gelişmeleri

1. Tüketiciler fiyatları Mayıs ayında yüzde 2,98 oranında artmış, yıllık enflasyon 3,53 puan yükselerek yüzde 73,50 olarak gerçekleşmiştir. Tüketiciler yıllık enflasyonundaki artış alt gruplar geneline yayılırken bu gelişmeye en belirgin katkı temel mal ve hizmet gruplarından gelmiştir. Temel malda yıllık enflasyon tüm alt gruplarda yükselmiştir. Hizmet grubunda yıllık enflasyon ulaştırma hizmetlerinde görece yatay seyrederken, lokanta-otelde daha belirgin olmak üzere diğer alt gruplarda artmıştır. Gıda grubunda yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada sebze fiyatlarında görülen kısmi düzeltmenin etkisiyle gerilerken işlenmiş gıdada yükselişini sürdürmüştür. Enerji enflasyonu görünümünde Őebeke suyu ve akaryakıt kalemlerindeki gelişmeler öne çıkmıştır. Uluslararası emtia fiyatları, yurt içi enerji fiyatlarındaki artışlar ve tedarik zincirinde süregelen aksamalar neticesinde üretici fiyatlarındaki yükseliş sürmüştür. Bu görünüm altında, B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonları artmıştır.
2. Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları Mayıs ayında yüzde 1,63 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 2,53 puan yükselerek yüzde 91,63 olmuştur. İşlenmemiş gıdada yıllık enflasyon 3,06 puan düşüşle yüzde 97,61 seviyesine gerilerken, işlenmiş gıdada 7,92 puan artışla yüzde 86,01 seviyesine ulaşımıştır. İşlenmemiş gıdada, mevsimsellikten arındırılmış taze meyve ve sebze fiyatları sebze fiyatlarında gözlenen düzeltmenin etkisiyle gerilemiştir. Taze meyve ve sebze dıŐında kırmızı et, beyaz et, süt, pirinç ve kuruyemiŐ kalemlerinde fiyat artışları görülmüŐ, yumurta fiyatlarında ise düşüş kaydedilmiştir. İşlenmemiş gıda enflasyonundaki düşüş karşın, işlenmiş gıda enflasyonu yükselmeye devam etmiştir. Tahıl fiyat gelişmelerinin yansımalarının görüldüğü ekmek ve tahıllar kaleminde fiyatların yüzde 3,65 oranında artmasıyla yıllık enflasyon yüzde 90,69 olarak gerçekleşmiştir. Ekmek ve tahıl dışı işlenmiş gıdada aylık fiyat artışı daha belirgin olurken, bu gelişmede peynir ve diğer süt ürünleri başta olmak üzere katı-sıvı yağlar, çay-kahve, et rnleri, Őeker ve bağlantılı ürünler öne çıkmıştır.
3. Enerji fiyatları Mayıs ayında yüzde 2,90 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 3,01 puanlık artışla yüzde 121,21'e ulaşımıştır. Yönetilen ve yönlendirilen kalemlerden Őebeke suyunun yanı sıra Türk lirası cinsi petrol fiyatlarına bağlı olarak akaryakıt fiyatları bu gelişmede temel belirleyiciler olmuştur. Bu dönemde başta kömür olmak üzere katı yakıt fiyatlarındaki yükseliŐler sürerken, uluslararası bütan ve propan fiyatlarına istinaden tp gaz fiyatlarında bir miktar azalış görülmüştür.
4. Hizmet fiyatları Mayıs ayında yüzde 3,73 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 3,60 puan yükseliŐle yüzde 45,78 seviyesinde gerçekleşmiştir. Yıllık enflasyon ulaştırma hizmetlerinde görece yatay seyredirken, lokanta-otel grubunda daha belirgin olmak üzere diğer alt gruplarda yükselmiştir. Lokanta-otel alt grubunda yıllık enflasyon 7,57 puan yükseliŐle yüzde 76,83 seviyesine ulaŐırken, ulaştırma hizmetlerinde grup yıllık enflasyonu baz etkisiyle yüzde 78,16 seviyesinde yatay bir görünüm sergilemiştir. Diğer hizmetler alt grubu fiyatları yeniden baŐlayacak olan hac ziyaretlerinin ağırlıkta olduğu paket tur kalemi öncülüğünde yüzde 2,97 oranında yükselirken, mevsimsel etkilerden arındırılmış veriler kirada aylık artışların bir miktar hızlandığına işaret etmiştir.

5. Temel mal yıllık enflasyonu Mayıs ayında 3,74 puanlık artışla yüzde 65,32 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık enflasyon tüm alt gruplarda yükselmiştir. Dayanıklı mal fiyatları Mayıs ayında mobilya, otomobil ve beyaz eşya kalemleri öncülüğünde yüzde 2,14 oranında artmıştır. Böylelikle, dayanıklı tüketim mallarında yıllık enflasyon yüzde 76,75 seviyesine ulaşmıştır. Diğer temel mallarda grup aylık enflasyonu yüzde 3,94 olmuş; bu gelişmede ev ile ilgili temizlik malzemeleri, kişisel bakım ürünleri ve konutun bakım onarımına yönelik malzemeler kalemleri öne çıkarken, fiyat artışlarının grup geneline yayıldığı görülmüştür. Giyim ve ayakkabı grubu fiyatları Mayıs ayında yüzde 4,63 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 3,52 puan artışla yüzde 29,27 olmuştur.
6. Alkollü içecekler ve tütün ürünleri fiyatları Mayıs ayında yüzde 6,53 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon yüzde 66,62 olmuştur. Bu gelişmede üretici firmalar kaynaklı yapılan fiyat artışları belirleyici olurken, bu grubun aylık tüketici enflasyonuna katkısı 0,28 puan olarak gerçekleşmiştir.
7. Piyasa Katılımcıları Anketi Haziran ayı sonuçlarına göre cari yıl sonu enflasyon beklentisi 6,67 puanlık artışla yüzde 64,59, gelecek on iki aya ilişkin enflasyon beklentisi 4,63 puan artışla yüzde 37,91 seviyesine yükselmiştir. Gelecek yirmi dört aya ilişkin enflasyon beklentisi ise yüzde 22,04 seviyesindedir.

Enflasyonu Etkileyen Unsurlar ve Riskler

8. Etkisi artarak sürmekte olan jeopolitik riskler yılın ilk yarısında olumsuz yönde gerçekleşmiş, dünyada iktisadi faaliyetin zayıflamasına sebep olmuştur. Önümüzdeki döneme ilişkin küresel büyüme tahminleri aşağı yönlü güncellenmeye devam etmektedir.
9. Küresel gıda güvenliğindeki ticaret yasakları ile artan belirsizlikler, emtia fiyatlarındaki yüksek seyir, temel gıda ve enerji başta olmak üzere bazı sektörlerdeki arz kısıtlarının sürmesi ve taşımacılık maliyetlerindeki yüksek seviye uluslararası ölçekte üretici ve tüketici fiyatlarının artmasına yol açmaktadır. Yüksek küresel enflasyonun, enflasyon beklentileri ve uluslararası finansal piyasalar üzerindeki etkileri yakından izlenmektedir. Bununla birlikte, gelişmiş ülke merkez bankaları artan enerji fiyatları ve arz-talep uyumsuzluğuna bağlı olarak enflasyonda görülen yükselişin beklenenden uzun sürebileceğini vurgulamaktadırlar. Bu çerçevede, ülkeler arasında farklılaşan iktisadi görünüme bağlı olarak gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikası adım ve iletişimlerinde ayrışma artmaktadır. Finansal piyasalarda artan belirsizliklere yönelik merkez bankaları tarafından geliştirilen yeni destekleyici uygulama ve araçlarla çözüm üretme gayretlerinin arttığı gözlenmektedir.
10. Gelişmekte olan ülkelere yönelik portföy akımlarında küresel risk iştahına paralel olarak Haziran ayında hem borçlanma senetlerinden hem de hisse senedi piyasalarından çıkışlar devam etmiştir. Bununla birlikte gelişmiş ülkelerin uzun vadeli tahvil faizlerindeki oynaklık ve küresel finansal koşulların seyri gelişmekte olan ülkelere yönelik portföy akımlarına ilişkin riskleri canlı tutmaktadır. Söz konusu risklerin Türkiye'ye yönelik portföy akımları kanalıyla yaratabileceği etkilerin, yurt dışı yerleşiklerin portföy pozisyonlanmalarındaki mevcut seviyeler dikkate alındığında daha sınırlı kalmaya devam edebileceği değerlendirilmektedir.
11. Enflasyonda gözlenen yükselişte; jeopolitik gelişmelerin yol açtığı enerji maliyeti artışları, ekonomik temellerden uzak fiyatlama oluşumlarının geçici etkileri, küresel enerji, gıda ve tarımsal emtia fiyatlarındaki artışların oluşturduğu güçlü negatif arz şokları etkili olmaya devam etmektedir.
12. Jeopolitik gelişmeler neticesinde, enerji ve tarım ürünleri başta olmak üzere, emtia fiyatlarında gözlenen yüksek seviyeler, tedarik zincirlerinde süregelen aksaklıklar ve yurt içi enerji maliyetlerindeki artışlar üretici fiyatlarını etkilemeye devam etmektedir. Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon ara mallarında yataya yakın seyrederken

enerji başta olmak üzere diğer alt gruplarda artmıştır. Enerji üretici fiyatları aylık bazda yüzde 27,65 oranında artarken, özellikle doğal gaz fiyatlarındaki yükseliş belirgin olmuştur.

13. İktisadi faaliyet 2022 yılının ilk çeyreğinde güçlü seyrini sürdürmüştür. Bu dönemde Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla (GSYİH) yıllık bazda yüzde 7,3, mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilerle ise bir önceki çeyreğe kıyasla yüzde 1,2 oranında artış kaydetmiştir. Üretim yönünden değerlendirildiğinde, ilk çeyrekte yıllık büyümenin temel belirleyicileri hizmetler ve sanayi sektörü olurken inşaat sektörü büyümeyi sınırlamıştır. Harcama yönünden bakıldığında yıllık büyümenin temel sürükleyicisi özel tüketim öncülüğünde nihai yurt içi talep olurken net ihracatın yıllık büyümeye katkısı 3,5 puan olmuştur. Yatırımların alt kalemlerinden makine-teçhizat yatırımları ise yıllık bazdaki artış eğilimini sürdürmüştür. Nitekim yılın ilk çeyreği itibarıyla makine-teçhizat yatırımları ile net ihracatın milli gelir içindeki payı son on yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır.
14. Kapasite kullanım seviyeleri ve diğer öncü göstergeler yılın başındaki güçlü büyümenin dış talebin de olumlu etkisiyle ikinci çeyrekte sürdürüldüğüne işaret etmektedir. Sanayi üretimi Nisan ayında mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış olarak bir önceki aya göre yatay seyretmiştir. Böylelikle üretim Nisan ayı itibarıyla bir önceki çeyreğe kıyasla yüzde 0,3 oranında artış kaydetmiştir. Bu dönemde ihracat payının yüksek olduğu sektörlerin sanayi üretiminde kuvvetli artış gerçekleştiği gözlenmiştir. Sanayi ciro endeksleri de yurt dışı talebin sanayi üretimini desteklemeye devam ettiğini göstermiştir. Perakende satış hacim endeksleri ise Nisan ayı itibarıyla bir önceki çeyreğe kıyasla artış kaydederek yurt içi talepteki toparlanmanın sürdürüldüğüne işaret etmiştir.
15. İmalat sanayi firmalarının gelecek on iki aylık döneme ilişkin yatırım eğilimleri yüksek seyretmeye devam etmektedir. Firmaların kayıtlı iç ve dış piyasa siparişleri ile geleceğe yönelik sipariş beklentilerine bakıldığında yılın ikinci çeyreğinde dış talebin destekleyici seyrini sürdürdüğü görülmektedir. Öte yandan, kartla yapılan harcamalar Nisan-Mayıs döneminde yurt içi talepte toparlanma eğilimini teyit etmektedir.
16. İşgücü piyasasındaki gelişmeler iktisadi faaliyetle uyumlu bir görünüm sergilemektedir. Nisan ayında mevsimsellikten arındırılmış olarak toplam istihdam bir önceki aya göre yüzde 1,4 oranında (yaklaşık 408 bin kişi) artmıştır. İş gücüne katılım oranının 0,7 puan artmasıyla mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı bir önceki aya göre yataya yakın seyrederek yüzde 11,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Anket göstergeleri ve yüksek frekanslı veriler, istihdamdaki artış eğiliminin korunduğuna işaret etmektedir.
17. Son dönemde enerji ithalatındaki kuvvetli seyir cari işlemler dengesini etkilemeye devam etmektedir. Cari İşlemler Dengesi (CİD) 2022 yılı Nisan ayında 2,7 milyar ABD doları açık verirken, yıllıklandırılmış cari açık 1,2 milyar ABD doları artışla 25,7 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir. Geçici dış ticaret verileri Mayıs ayında ihracatın gücünü koruduğuna, ithalatın ise enerji fiyatları kaynaklı olarak yüksek seyretmeye devam ettiğine işaret etmiştir. Öte yandan, ihracatçı firmaların dinamik kapasitesi ve pazar çeşitlendirme esnekliği sayesinde, diğer ülkelere yapılan ihracattaki artışla sıcak çatışma nedeniyle gözlenen kısa dönemli bölgesel kayıpların telafi edildiği ve bölgesel ihracatın çatışma öncesi dönemdeki seviyesinin üzerine çıktığı gözlenmektedir. Dış ticaret açığında enerji başta olmak üzere emtia fiyatlarındaki artış kaynaklı gözlenen yükselişe karşın hizmet gelirlerinde süregelen artış eğilimi cari işlemler dengesini desteklemeye devam etmektedir. Büyümenin kompozisyonunda sürdürülebilir bileşenlerin payı artarken, cari işlemler dengesinde turizm kaynaklı iyileşmelerin yanında enerji fiyatlarından kaynaklanan riskler devam etmektedir. Cari işlemler dengesinin sürdürülebilir seviyelerde kalıcı hale gelmesi, fiyat istikrarı için önem arz etmektedir.

Para Politikası

18. Para politikası duruşu, enflasyon görünümüne yönelik risklerin kaynağına, kalıcılığına ve para politikası ile ne ölçüde kontrol altına alınabileceğine dair değerlendirmeler dikkate alınarak, temkinli bir yaklaşımla sürdürülebilir fiyat istikrarı hedefine ulaşılması odağında belirlenecektir.
19. Para politikasında sürdürülebilir fiyat istikrarı hedefi doğrultusunda finansal istikrara yönelik riskleri de gözeten liralasma odaklı bir yaklaşım sergilenmeye devam edilecektir. Kredilerin büyüme hızı ve erişilen finansman kaynaklarının amacına uygun şekilde iktisadi faaliyet ile buluşması yakından takip edilmektedir. Kurul, güçlendirdiği makroihtiyati politika setini kararlılıkla uygulayarak gerekmesi durumunda ilave tedbirleri uygulamaya alacaktır.
20. Kurul, sürdürülebilir fiyat istikrarı ve finansal istikrarın güçlendirilmesi için atılan ve kararlılıkla uygulanan adımlar ile birlikte, küresel barış ortamının yeniden tesis edilmesi ve enflasyonda baz etkilerinin de ortadan kalkmasıyla dezenflasyonist sürecin başlayacağını öngörmektedir. Bu çerçevede Kurul, politika faizinin sabit tutulmasına karar vermiştir.
21. Fiyat istikrarının sürdürülebilir bir şekilde kurumsallaşması amacıyla TCMB'nin tüm politika araçlarında kalıcı ve güçlendirilmiş liralasmayı teşvik eden geniş kapsamlı bir politika çerçevesi gözden geçirme süreci devam etmektedir. Bu süreçte, politika araçlarının Türk lirası mevduat gelişiminin desteklenmesi, APİ fonlmasının teminat yapısında Türk lirası cinsi varlıkların artırılması, para takası (swap) miktarının kademeli şekilde azaltılması ve döviz rezervlerinin güçlendirilmesi istikametinde geliştirilmesine odaklanılacaktır.
22. Değerlendirme süreçleri tamamlanan teminat ve likidite politika adımları para politikası aktarım mekanizmasının etkinliğinin güçlendirilmesi için kullanılmaya devam edilecektir. Bu kapsamda atılan adımlar sonrasında uzun vadeli sabit getirili ve Türk lirası cinsi menkul kıymet faizlerinin politika faizine yakınsadığı ve getiri eğrisinin para politikasının etkinliğini artıracak şekilde bütün vadelerde aşağı kaydığı izlenmektedir. Benzer şekilde, Kurul, hedefli alanlarda verimlilik kazanımları sağlayan kredilerin finansman maliyetlerinin parasal aktarım mekanizmasının etkinliğini artıracak yönde gelişiminin önemli olduğunu değerlendirmektedir.
23. Bu çerçevede, Türk lirası likiditesinde ve dağılımında yaşanan gelişmelerin mevduat ve kredi fiyatlamaları üzerindeki etkileri, döviz kurundaki gelişmelerin enflasyon üzerindeki etkileri, kur korumalı mevduat ürünlerine yönelik gelişmelerin ters para ikamesi, döviz piyasalarının derinliği ve istikrarı ve fiyat istikrarı üzerindeki etkileri analiz edilmekte ve gerekli politika tedbirleri oluşturulmaya devam edilmektedir.
24. TCMB, fiyat istikrarı temel amacı doğrultusunda enflasyonda kalıcı düşüğe işaret eden güçlü göstergeler oluşana ve orta vadeli yüzde 5 hedefine ulaşmaya kadar elindeki tüm araçları liralasma stratejisi çerçevesinde kararlılıkla kullanmaya devam edecektir.
25. Fiyatlar genel düzeyinde sağlanacak istikrar, ülke risk primlerindeki düşüş, ters para ikamesinin ve döviz rezervlerindeki artış eğiliminin sürmesi ve finansman maliyetlerinin kalıcı olarak gerilemesi yoluyla makroekonomik istikrarı ve finansal istikrarı olumlu etkileyecektir. Böylelikle, yatırım, üretim ve istihdam artışının sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde devamı için uygun zemin oluşacaktır.
26. Kurul, fiyat istikrarının sağlanması için, güçlü bir politika koordinasyonu ile tüm paydaşları içeren bütüncül bir makro politika bileşimi oluşturulmasını desteklemektedir.
27. Kurul, kararlarını şeffaf, öngörülebilir ve veri odaklı bir çerçevede almaya devam edecektir.